

50 éve született

FECSCKE CSABA

költő, publicista
(*Szögliget, 1948. március 10.)

Három írásával Őt és még három neves Bódva-völgyi társát köszöntjük, illetve emlékezünk rájuk.

Tanító bácsi

Simon László

(Perkupa, 1938. ápr. 14. – Edelény, 1997. júl. 11.)

Milyen régen is volt, amikor egy bágyadt őszi délutánon beállított az iskolaudvarra biciklivel egy szőke fiatalember, akit az igazgató így mutatott be: ő az új tanítótok. Nehéz volt elhinni ezt, hiszen a mosolygós ifjúnak jóformán még a legénytoll sem pelyhedzett az állán. Simon Lászlónak hívták, perkupai parasztcsalád gyermekeként végezte el a tanítóképzőt Sárospatakon. Mi voltunk az első tanítványai, és ez olyan, mint az első szerelem, feledhetetlen. Még most annyi év után is, ha összefutok valamelyik osztálytársammal, perceken belül ráterelődik a szó. Emlékszel? – s máris zúdul az emlékezés árja.

Először azzal ejtette kétségbe a szülőket, hogy tornafelszerelést kért tornaórára. No, ilyen se volt még! A nagy ellenkezés dacára is lett felszerelés, abban feszítettek még a szégyenlős lányok is. Év végére látványos gyakorlatokat tanított be velünk. A foci pályán mutattuk be. A pálya szélén ott szorongott a falu aprajagyja. Tanító bácsi mindenkit ismert a faluban. Szerették, becsülték az emberek, kicsit a saját fiuknak tekintették, bizalmukba fogadták. Megszervezte az „úttörőt” Szögligeten. Nagyokat kirándultunk, jókat főztünk, játszottunk, énekelünk. Voltunk igazi, sátoros úttörőtáborban is. Színdarabokat tanított be velünk és a felnőttekkel. Énekkart vezetett, a zene volt a gyengéje: amikor vezényelt, kipirult az arca, teljesen átlényegült.

Az ő keze alatt még a megrögzött iskolakerülők is rákaptak az iskolára. Élmény volt minden órája, főleg a történelmet szerették, a magyarok történetét. Ha történelem volt az első óra, már fél

nyolckor ott szorongtunk a padokban, hátha korábban érkezik tanító bácsi és mesélni kezd. És ő jött is korábban, mert még télen, hófúvásban biciklizve is korábban érkezett, és mesélt nekünk, mesélt kifogyhatatlanul. Kit érdekelt, hogy olyan hideg van a teremben, akár a jégveremben. Mert tüzelőre nem nagyon telt az iskolának, sokszor mi magunk vittünk fát, szenet, hogy meg ne fagyjunk.

Igazi néptanító volt, egy egész falut nevelt, tanított. Simon tanító bácsi birtokában volt valami nagy-nagy titoknak, amelynek nyitja alighanem a szeretet volt. Szeretett, viszontszerették. Szeretjük még ma is, amikor már mi is bácsik, nénik vagyunk, és iskolás gyermekeink vannak. Ha keresni kéne, ezt a személyleírást adnám róla: ötvenöt év körüli, 170-175 cm magas, vékony testalkatú férfi, haja szőke, halántéktájt őszülő, szeme zöld. Különös ismertetőjele, hogy mindig mosolyog.

(Megjelent az Észak-Magyarország 1995. évi 137. számában.)

* * *

Tanítónő

Mató Jánosné, született Stépán Ilona

(Perkupa, 1922. aug. 29. - Pécs, 1994. febr. 6.)

1994-től a nevét viseli a perkupai általános iskola.

Életünk teli váratlan fordulatokkal, rejtett összefüggések irányítják sorsunkat.

Ilonka néni gyerekkoromtól hatással volt rám anélkül, hogy személyesen találkoztunk volna. Két éve a Fókusz hasábjain olvastam özv. Mató Jánosné, Stépán Ilona nyugdíjas tanítónő emlékező cikkét pályájáról. Ebben az írásban megemlítette a János vitéz egykori előadását a perkupai kultúrházban. A színdarabot Ilonka néni rendezte, egykori tanítványai adták elő. Sorait olvasva nagyot dobbant a szívem: de hiszen azt a színdarabot én láttam! Simon tanító bácsi vitt el minket megnézni, talán harmadikosok lehettünk. Tanító bácsi perkupai volt, maga is bábáskodott az előadás születésénél, s Ilonka néni tanítványa volt valamikor. Ködszitalós, morcos téli estén fakarusszal mentünk át Szögliget-ről Perkupára. A kultúrház zsúfolásig megtelt, még a rozoga

sze krény tetején is gyerekek csüngtek. A vaskályhában pattogva égett a tűz. A várakozás izgalmában kipirultak az arcok, csillogtak a szemek. Vártuk a csodát.

Ami azon az estén ott, a recsegő deszkájú kis színpadon meg is történt. Életre szóló élményt kaptam a kéréses kezű, sokoldalú falusi legényektől, leányoktól.

A cikk elolvasása után sebtiben levelet írtam Ilonka néninek. Pár nap múlva telefonált, aztán mikor legközelebb Miskolcra jött a fiáékhoz, személyesen is találkoztunk. Egy parkban beszélgettünk. Ilonka néni szavaiból hivatása szeretete áradt. A művészet szeretete, az emberek szeretete. Az élet feltétel nélküli szeretete. Őszinte csodálattal hallgattam. A hetvenegy éves nyugdíjas tanítónő kislányos rajongással beszélt nekem a pályájáról, egykori tanítványairól, akiket figyelemmel kísért az iskola befejezése után is, név szerint sorolta őket. Kiderült, verseket ír, jelent is meg belőlük itt-ott. Önéletrajzával, fényképekkel együtt néhányuk itt van a fiókomban. Őrzik Ilonka néni emlékét.

Mert tavaly óta sajnos, már csak emléke él. Bennünk, akik ismertük őt.

(Megjelent az Észak-Magyarország 1995. évi 20. számában.)

* * *

Költő a Bódva-völgyben

Cs. Varga István Kalász Lászlóról szóló kötetéről

A költő Kalász László, akinek nemrégiben ünnepeltük 65. születésnapját az edelényi Városi Könyvtárban. A Bódva-völgy az én szülőföldem is, a Bodakai erdőben eredő és Sajóecseg felett a Sajóba torkolló, a Cserehát és Galyaság dombsorai közt kanyargó szelíd folyó völgyének vidéke. Földemről és földimről van szó, azt hiszem, ismerem ezt is, azt is annyira, hogy szeretni tudjam.

A könyv szerzője Cs. Varga István tanszékvezető egyetemi tanár, aki bár maga dunántúli születésű, az edelényi gimnázium egykori tanáraként e táj ismerője és szerelmese, évek óta foglalkozik Kalász László költészetével. Ebben a könyvben, amely az edelényi Városi Könyvtár kiadásában, Laki Lukács László szerkesztésében az Edelényi Füzetek 17. darabjaként jelent meg, a szerző egy átfogó Kalász-tanulmány részleteit adja közre, a kötet második részében szűkebb versválogatásban ízelítőt ad Kalász költészetéből.

Kalász László, vagy ahogy kópés huncutsággal ő írja, Kalász Laczy ma már a Bódva-völgy élő legendája, benne él az emberek szívében és tudatában, éppúgy hozzátartozik a tájhoz, mint a Bódva meg a zilízi ezeréves tölgy. Népszerűségét magam is tapasztalhattam Szendrő és Edelény utcáit róva vele. Lépten-nyomon megállították, szinte minden szembejövő személyes ismerősként üdvözölte.

A kötet dióhéjban bemutatja a Bódva-völgy történelmét, kulturális értékeit, emlékeit, mesél a szülőfaluról, Perkupáról, a Kalász szellemi fejlődésében szerepet játszó személyiségekről, Szalonnáról, ahol évtizedek óta él, ahol pedagógusként feleségével együtt nemzedékeket nevelt szépre-jóra, emberségre. Legnagyobb terjedelemben természetesen Kalász sajátos hangvételő, a szülőföldből táplálkozó költészetéről esik szó. S a szeretetben fogant sorokból kirajzolódik a Kalász-oeuvre.

Íme egy jellemző részlet ebből az igen olvasmányosan, élvezetes stílusban megírt könyvből: „Amikor Szalonnán fölkerestem, a vonatvezető leszállt, elmondott egy szép Kalász-verset, aztán vidáman kezét fogott a költővel, visszaszállt vasparipájára és folytatta útját.”

Ahol fény van, ott árnyék is: a recenziót mélyen elszomorította, hogy fiatal miskolci irodalmárokkal, bölcsészekkel beszélgetve kiderült, nem ismerik Kalász Lászlót. Mintha szava nem hallatszana túl szeretett szülőföldjén. Vigasztalásul, gondolatban kezét rázva a szép szavú költővel, ideidézem egy remekét:

Anyámnak kontya van

*kerek
sötét és dús mint egy meleg
eső utáni éjszakán
sötét és dús a lomb a fán
anyámnak szíve van meleg
piros és fáj ha nem merek
időnként szemébe nézni:
ő minden gondomat érti
csak akkor leszek kedvesed
ha kerek kontyod lesz neked
ha mint anyám: első jajomra
gyógyírt találsz minden bajomra*

(Megjelent az Észak-Magyarország 1998. évi 50. számában)